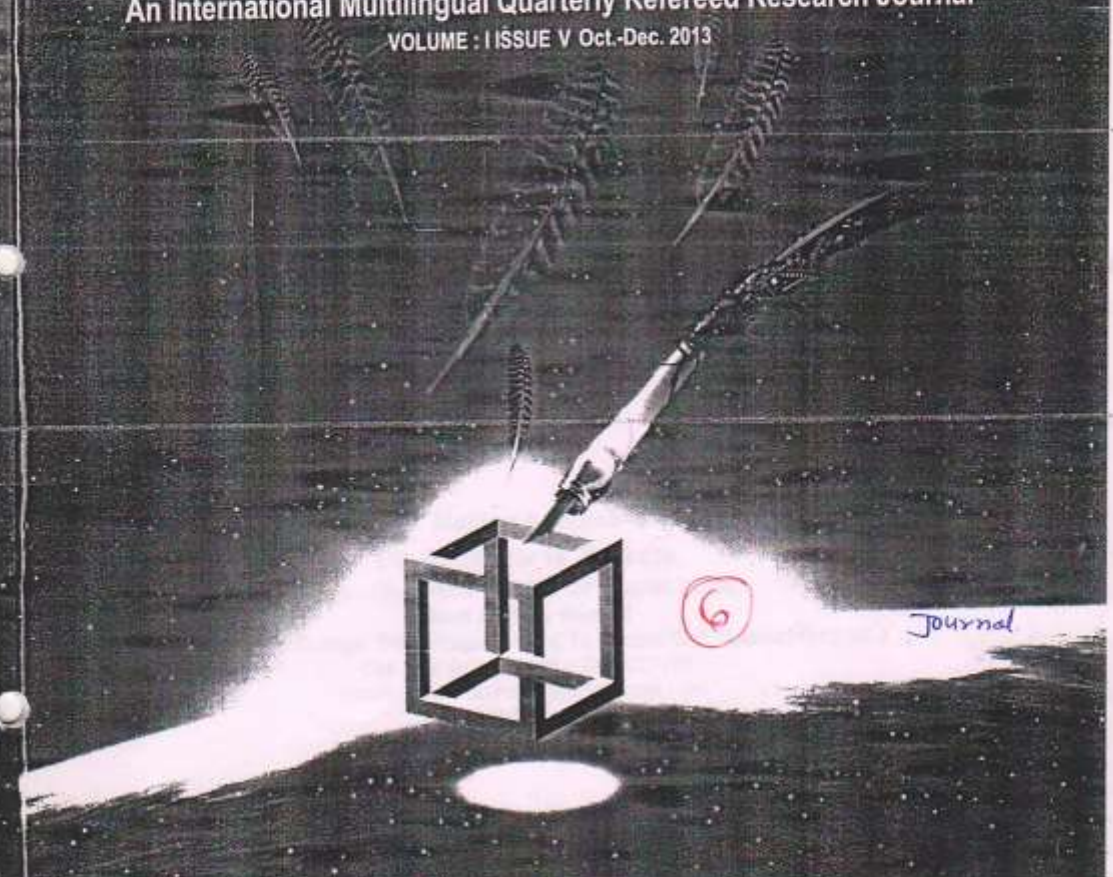

July - Sep 2013 (43)

ISSN 2320 - 4494

POWER OF KNOWLEDGE

An International Multilingual Quarterly Refereed Research Journal
VOLUME - I ISSUE V Oct.-Dec. 2013

ARTS | COMMERCE | SCIENCE | AGRICULTURE | EDUCATION | MANAGEMENT | MEDICAL |
ENGINEERING & IT | LAW | SOCIAL SCIENCES | PHYSICAL EDUCATION | JOURNALISM | PHARMACY

Editor: **Mrs. Lata S. Sarkate**   Executive Editor: **Dr. Sadashiv H. Sarkate**
 Email: powerofknowledge3@gmail.com   shsarkate@gmail.com

१९	सदानंद देशमुख यांच्या कांदवरीतील पुरुष : एक दृष्टिक्षेप	डॉ. पंढरी डोईफोडे	६७
२०	लोककथा व लोकगीते संशोधन : स्वरूप व दिशा	प्रा.अहिरे भास्कर मुरलीधर	७०
२१	स्त्रीवाद : आणि स्त्रीवादी साहित्य	डॉ. चंद्रकांत दशरथ रुद्राक्ष	७३
२२	बाबुराव गायकवाड यांच्या कादंब-यांतील समाजजीवन	डॉ. बाबुराव अंघोरे	८०
२३	उत्तम कांबळे यांची आत्मकथने : एक आकलन	प्रा.डॉ.सविता माधवराव पवार	८६
२४	मराठी कवितेतील जागतिकीकरणाचे चित्रण	प्रा.लता पवार	८९
२५	मराठी भाषा आणि प्रसार माध्यमे	प्रा.डॉ.विजय पाटील	९४
२६	संत साहित्य व लोकसाहित्य : एक अनुबंध	प्रा.डॉ. शंकर राऊत	९७
२७	संत साहित्य और जीवन मूल्य (संत कबीर के विशेष संदर्भ में)	डॉ.मंजूर सैय्यद	१०१
२८	भीष्म साहनी के उपन्यासों में स्त्री मुक्ति का प्रश्न	डॉ. खंदारे चंद्र	१०६
२९	माक्सवादी चिंतन - स्वरूप एवं उसका साहित्य पर प्रभाव	डॉ. अनघा तोडकरी	११०
३०	साहित्य और दलित चेतना	समीर सय्यद	११३
३१	हिन्दी तथा मराठी लोकोक्तियों का तुलनात्मक अध्ययन	प्रा. डॉ. गिते व्दारका सुबम	११५
३२	शरद जोशी : व्यक्तित्व एवं कृतित्व	डॉ. सैय्यद मंजूर	११९
३३	हिंदी कविता :- 'अपने समय का वर्तमान'	प्रा. शानेश्वर सोनेराव चिट्टमपल्ले	१२५
३४	हिंदी साहित्य में नारी विमर्श	प्रा.डॉ.श्रीमती सुरेखा बाळासाहेब शहापुरे,	१२९
३५	प्रभा खेतान की 'अन्या से अनन्या आत्मकथा में नारी संवेदना'	हेमलता कांचनकर	१३४
३६	जागतिकीकरण आणि शिक्षण	डॉ.रंजना चावडा, डॉ. सुलक्षणा जाधव	१३७

मराठी कवितेतील जागतिकीकरणाचे चित्रण

प्रा.लता पवार

महिला महाविद्यालय, नाशिक रोड

जागतिकीकरणाचे मराठी कवितेतील चित्रण पाहताना आपल्याला प्रथम जागतिकीकरण म्हणजे नेमके काय? हे पहावे लागेल. १९९२ पासून आपल्याकडे जागतिकीकरण आले. त्यानुसार सर कारने जागतिकीकरणाशी जगातल्या अर्धव्यवस्थेशी, उद्योगधंद्यांशी सुसंगत अशा आर्थिक सुधारणा घडवल्या.

कोणतीही साहित्यकृती हे हा समाजाचेच अपत्य असते. ते साहित्यिकाच्या आजूबाजूला घडणाऱ्या घटना त्याच्या मनावर परिणाम करत असतात व ते तो साहित्यातून पाडत असतो. जागतिकीकरणाने मानवी जीवनाची घडीच विस्कटून टाकली आहे. माणसांचे जगणे किड्यामुंगीसारखे झाले आहे. त्यातल्या त्यात नितीमूल्य घेवून काही तत्व बाळगून साधेपणाने जगणाऱ्या माणसाची जास्तच फरपट होते आहे. माणूसपण हरवून बसलेला माणूस जगण्याच्या स्पर्धेत एकमेकाला ओरबाडायला लागला आणि सगळेच जगणे मूल्यहीन झाले. सुसंस्कृत माणसाला पशूपातळीवर नेणाऱ्या या जागतिकीकरणाचा वेध साहित्यिक आपापल्या साहित्यकृतीतून घेवू लागले. कवितेमधूनही ते प्रकर्षाने जाणवते. अशावेळी कवितेची भाषा बदलते तिच्यातील उपमा, प्रतिमा बदलतात त्यांना आधुनिक शब्दांचा पेहराव लाभतो.

कवयित्री कल्पना दुधाळ म्हणते सऱ्या-वरंवे ओढलेल्या रानात www दिसायचं आणि माती ग्लोबल झाली, असं वाटायचं. एकदा त्यांनी हरभरा पेरला आणि राजीच्या मुसळधार पावसात तो दबून गेला तेंव्हा त्या म्हणतात माती अडून बसली सिझर कर म्हणत मी काय

करु ? एका बाजूला लोकांना खायला धान्य नसताना गोरगरीबाची भाकरी असलेल्या ज्वारीपासून मद्यार्क बनवण्याची योजना आली आणि ९, १० रुपये किलोने मिळणारी ज्वारी एकदम ३५ ते ४० रुपये किलो झाली. ज्वारीवर जगणाऱ्या माणसाची घालमेल झाली कल्पना दुधाळ ही कम्प्युटर विज्ञान शाखेतून शिकलेली शेतकरी कवयित्री कणसांचे मरणोत्सव या कवितेत म्हणते.

'इवलं मूठभर टचटचीत दाण्याचं कणीस' - तेंच आपला जगण्याचा आधार आणि तेंच आपलं ट्युलीप, धान्यापासून मद्यार्क निर्मितीची चर्चा धुमत राहते रानभर मनभर अनुदानाच्या उसऱ्या सावलीत ....., ग्लोबल एरिया नेटवर्क मधे, मी मात्र कच्चे रज क्षेत्राच्या बाहेर जागतिकीकरणाने सगळे जगच बदलले गावागावात, रस्त्या रस्त्यावर, माणसाच्या वागण्यावर त्याच्या जगण्यावर त्याच्या नातेसंबंधावर ही जागतिकीकरणाने आपली मुद्रा उमटवली आहे. यंत्राने शेतीचा ताबा घेतल्यापासून जनावरे गेली त्यामुळे शेणखत नाही नाईलाजाने शहराचा आधुनिक कचराच सेंद्रीयखत म्हणून शेतात टाकावा लागतो मात्र तो खत म्हणून पिकाच्या उपयोगाचा नाही. तरी पिकांच्या मुळ्या नाईलाजास्तव ते शोषून घेतीलही परंतु त्यातून भलतच काही निपजण्याची धास्ती शेतकऱ्यांच्या मनात उभी राहते त्याचे वर्णन 'खत' या कवितेतून येते. कचरा डेपोतल्या खतातून शहर भर पसरलेल्या खाद्य पदार्थांच्या रिकाम्या पिशव्या... गुटखाच्या पुड्या... क्रीम ... शाम्पू ... कंडोम.. पेंड्सचे पुडके... फुटलेल्या बाटल्या.. तुटलेलं सामान... काय काय नव्हतं